

ВИКЛАДАННЯ КЛІНІЧНОЇ ФАРМАЦІЇ СЛУХАЧАМ КУРСІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПРОВІЗОРІВ

д. мед. н., Білай І. М., к. мед. н., Красько М. П.,
к. фарм. н., Демченко В. О., к. фарм. н., Остапенко А. О.

Запорізький державний медичний університет, Україна, м. Запоріжжя

Спеціальність провізора вимагає постійного вдосконалення професійних знань фахівця. Якісне викладання клінічної фармації формує у слухачів курсів підвищення кваліфікації клінічне мислення та робить з них висококваліфікованих спеціалістів фармації. В роботі представлені основні аспекти викладання клінічної фармації на етапі післядипломної освіти провізорів.

Ключові слова: викладання клінічної фармації, післядипломна освіта.

Белай И. М., Красько Н. П., Демченко В. О., Остапенко А. А. Преподавание клинической фармации слушателям курсов повышения квалификации провизоров/ Запорожский государственный медицинский университет, Украина, г. Запорожье

Специальность провизора требует постоянного совершенствования профессиональных знаний. Качественное преподавание клинической фармации формирует у слушателей курсов повышения квалификации клиническое мышление и делает из них высококвалифицированных специалистов фармации. В работе представлены основные аспекты преподавания клинической фармации на этапе последипломного образования провизоров.

Ключевые слова: преподавание клинической фармации, последипломное образование.

Bilay I. M., Krasko M. P., Demchenko V. O., Ostapenko A. O. Teaching clinical pharmacy to participants in course professional development of pharmacists/ Zaporizhzhia State Medical University, Ukraine, Zaporizhzhia.

Speciality pharmacist requires constant improvement of professional knowledge. Proper teaching clinical pharmacy forms clinical judgment in course participants and make high-quality specialists in pharmacy. The paper presents the main aspects of the teaching of clinical pharmacy at the stage of post-graduate education of pharmacists.

Keywords: teaching clinical pharmacy, , postgraduate education.

За роки викладання клінічної фармації налагодилася наступність в підготовці до цього важливого для провізора предмету. Вивчивши фармакологію, провізори-інтерни переходять до оволодіння предметом фармакотерапія, а потім і збагнення клінічної фармації. До основи програми з клінічної фармації покладена кваліфікаційна характеристика провізора за фахом "Загальна фармація".

Задля підвищення якості знань розроблена єдина структура практичного заняття, яка включає контроль початкового і кінцевого рівнів знань, самостійну роботу і практичну частину [1].

Метою роботи є висвітлення значення й особливостей виконання самостійної роботи і практичної частини на заняттях при підготовці слухачів курсів підвищення кваліфікації провізорів.

Завданням практичної частини є формування навичок, необхідних для діяльності провізора у сфері забезпечення лікарів інформацією з клінічної фармації для оптимізації її раціонального застосування.

Провізор повинен орієнтуватися в питаннях, що вирішуються лікарем при проведенні терапії. Якісна клінічна фармація конкретного хворого в клінічній ситуації залежить від кваліфікації провізора, його уміння грамотно контролювати ефективність і безпечність лікарських засобів. На заняттях робиться основний акцент на повчальні форми практичної роботи, на активізацію навчально-пізнавальної діяльності.

Самостійна робота вимагає інформаційно-пошукової роботи [2]. Слухачі курсів підвищення кваліфікації провізорів заповнюють відповідні рубрики або проводять аналіз інформаційних таблиць, складають рекомендації щодо раціонального комбінування препаратів, взаємодії ліків і їжі, профілактики

ускладнень клінічній фармації, описують симптоми отруєнь і складають перелік лікарських засобів, необхідних лікарю швидкої допомоги для лікування невідкладних станів, замальовують схеми механізмів регуляції патологічних процесів до точок фармакодинамічних ефектів відповідних лікарських препаратів, обґрунтовують і пропонують лікарям адекватні засоби заміни за відсутності їх в аптеці, здійснюють вибір ліків для лікування конкретних хворих при різних захворюваннях.

За родом своєї діяльності провізор безпосередньо контактує з хворими, допомагає їм у виборі лікарських засобів (безрецептурна група препаратів); при необхідності надає першу медичну допомогу, бере участь в контролі ефективності та безпечності клінічної фармації окремого хворого. Наразі високі вимоги до рівня підготовки провізорів в галузі клінічної фармації диктують постійну необхідність у розвитку навичок деонтологічного спілкування з хворими, вмінні зібрати анамнез хворого з метою складання раціональної схеми проведення безпечної клінічної фармації.

Оформлені протоколи клінічної фармації захищаються слухачами курсів підвищення кваліфікації провізорів на заняттях.

Робота провізорів-курсантів із хворими і написання ними протоколу з ефективного та безпечного застосування лікарських засобів значно поліпшує засвоєння розділів курсу клінічної фармації і сприяє поліпшенню практичних навичок з раціонального вибору препаратів, режиму дозування, складання схеми лікування, забезпечення контролю ефективності медикаментозної терапії і безпеки лікування.

Виконання слухачами курсів підвищення кваліфікації провізорів практичної частини передбачає рішення ситуаційних задач, роботу над творчими завданнями, проведення ділових ігор. Ці форми практичної роботи сприяють розвитку навичок користування літературою, умінню узагальнювати і використовувати знання для вирішення професійних завдань.

На практичному занятті демонструють хворих відповідно до теми заняття з відповідною патологією. Знайомляться з апаратурою, яка використовується для оцінки ефективності і безпечності клінічній фармації. Проводять аналіз

лікарської рецептури на сумісність препаратів і прогнозують можливість розвитку побічних ефектів лікарських засобів і їх клінічних видів з урахуванням особливостей патологій у даного хворого. Аналізують карти динамічного контролю ефективності і безпечності лікарської терапії, історії хвороби на предмет оцінок якості тих призначень, що проводяться лікарями, з метою контролю безпеки лікарської терапії [3].

Вибір найбільш ефективного і максимально безпечного для хворого лікарського засобу, оптимального способу введення і дозування препарату, частоти його застосування може вирішуватися за допомогою ситуаційних завдань. Основою ситуаційного завдання є побудова оптимальної моделі клінічної ситуації, найбільш характерної для терапевтичного хворого. Крім того, ситуаційні завдання включають питання механізму розвитку захворювань, уміння надати першу допомогу хворому, тактики провізора в конкретній клінічній ситуації, питання побічної дії і взаємодії лікарських засобів, етики і деонтології провізора, уміння провізором визначати конкретний патологічний стан. Деякі завдання присвячені взаємовідношенням лікаря, хворого і провізора, зокрема, запобіганню випадкам відмови у відпусканні лікарських засобів. Звичайно на одне заняття одна тема включає від 5 до 9 ситуаційних завдань.

Таким чином, введення подібних завдань в навчальну практику дало можливість активізувати навчально-практичну діяльність слухачів курсів підвищення кваліфікації провізорів і підвищити якість засвоєння навчального матеріалу з курсу клінічної фармації [4].

Викладання клінічної фармації вимагає застосування разом з традиційними розробками і курацією хворих різноманітних форм проведення занять, що підвищують якість засвоєння слухачами курсів підвищення кваліфікації провізорів предмету клінічної фармації.

Одним з ефективних методичних підходів у викладанні клінічної фармації є проведення на заняттях ділових ігор з розігруванням ролей, моделюванням ситуацій, в яких беруть участь лікар, хворий і провізор.

При розборі конкретної клінічної ситуації, що вимагає глибоких знань фармакодинаміки і фармакокінетики лікарських засобів, їх побічної дії,

комбінацій і черговості введення, всю групу провізорів-інтернів ділимо на "спеціалізовані бригади", що "надають допомогу хворому". В умовах, максимально наближених до практичної діяльності, провізори-інтерни активно працюють, багато дискутують, помиляються і виправляють помилки, знаходячи правильні шляхи рішення ситуації. Якість виживаності знань після такого методу проведення практичних занять набагато вища, ніж при стандартній його схемі, що дозволяє інтенсифікувати процес навчання, надати йому творчий характер, зацікавити провізорів-інтернів, наблизити навчання до реальних клінічних ситуацій.

Важливим у підготовці слухачів курсів підвищення кваліфікації провізорів є сумісні з лікарями і викладачем консультативні обходи в госпітальному відділенні і прийоми в поліклініці. З кожної теми практичного заняття проводиться демонстрація тематичних хворих і клінічний розбір, що сприяє досягненню навчальної мети про необхідність визначення найбільш раціонального рішення конкретного практичного завдання з лікарської терапії.

Крім того, на заняттях до декількох провізорів-курсантів прикріплюється один тематичний хворий. Огляд і опитування дозволяють слухачам курсів підвищення кваліфікації провізорів оцінити конкретну клінічну ситуацію, заздалегідь визначити, від яких захворювань страждає пацієнт, а також аргументувати напрями клінічній фармації, зробити вибір оптимальних лікарських засобів даному хворому.

Суб'єктивні і об'єктивні відомості про хворого, а також аналіз історії хвороби і листа призначення дозволяють закріпити знання з теми, що вивчається, наочно запам'ятати і використати у своїй подальшій практичній діяльності інформацію, одержану на занятті.

Одним з нових типів практичних завдань є проведення експертної оцінки листів призначень в історії хвороби або вищезгаданих протоколах, оформлених слухачами курсів підвищення кваліфікації провізорів. У роботі ставляться завдання: оцінити правильність вибору лікарських засобів, їх комбінацій з урахуванням форми, стадії хвороби, супутньої патології та інших індивідуальних особливостей організму і внести в лікування свої корективи.

Слухачі курсів підвищення кваліфікації провізорів відображають дані своєї роботи в узагальненні за експертною оцінкою, де вони детально вказують на наявні помилки в призначеннях лікарів і вносять свої пропозиції з оптимізації лікування хворих, представлених по історіях хвороби і протоколах ефективності і безпеки медикаментозної терапії.

Література:

1. Белай И. М. Учебно-методическое пособие к практическим занятиям по клинической фармации для провизоров-курсантов по специальности «Общая фармация». – Запорожье, 2011. – 40 с.
2. Зіменківський А.Б., Зарума Л.Є. Клінічний провізор в системі охорони здоров'я // Вісник фармакології і фармації. – 2007. - №6. – с. 58-60.
3. Толочко В.М. На шляху гармонізації фармацевтичної освіти до європейського освітнього простору // Досягнення та перспективи розвитку фармацевтичної галузі: Матеріали VI національного з'їзду фармацевтів. – Х.: Вид-во НФаУ, 2005. – С.45-46.
4. Фармацевтическая опека: Курс лекцій для провизоров и семейных врачей / И. А. Зупанец, В. П. Черных, С. Б. Попов и др. – Х.: Мегаполис, 2003. – 608 с.

References:

1. Belai Y. M. Uchebno-metodycheskoe posobyе k praktycheskym zaniatyam po klynycheskoi farmatsyy dlia provyzorov-kursantov po spetsyalnosty «Obshchaia farmatsyia». – Zaporozhe, 2011. – 40 s.
2. Zimenkivskyi A. B., Zaruma L. Ye. Klinichnyi provizor v systemi okhorony zdorov'ya // Visnyk farmakolohii i farmatsii. – 2007. - № 6. – s. 58-60.
3. Tolochko V. M. Na shliakhu harmonizatsii farmatsevychnoi osvity do yevropeiskoho osvitnoho prostoru // Dosiahnennia ta perspektyvy rozvytku farmatsevychnoi haluzi: Materialy VI natsionalnoho z'yizdu farmatsevtiv. – Kh.: Vyd-vo NFaU, 2005. – S.45-46.
4. Farmatsevycheskaia опека: Kurs lektsii dlia provyzorov y semeinykh vrachei / Y. A. Zupanets, V. P. Chernykh, S. B. Popov y dr. – Kh.: Mehapolys, 2003. – 608 s.